

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

แนวโน้มความต้องการ แรงงานในอุตสาหกรรมต่างๆ และทักษะอาชีพที่แรงงานไทยควรต้องมี

เสนอต่อ
มูลนิธิเอสซีจี

โดย
มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

มิถุนายน 2567

แนวโน้มความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมต่างๆ และทักษะอาชีพที่ แรงงานไทยควรมี

รายงานฉบับนี้จัดทำมาเพื่อสนับสนุนโครงการ Learn to Earn ของมูลนิธิเอสซีจี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความต้องการแรงงานจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ หรือจากงานวิจัยที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์โดยเร็ว (quick win)
2. วิเคราะห์และเสนอแนะทักษะอาชีพที่แรงงานควรมี ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานของประเทศไทยในปัจจุบันและอนาคต

ในการนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจาก 3 แหล่งหลัก ข้อมูลชุดแรกคือข้อมูลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (Labor Force Survey – LFS) ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกสถานะของตลาดแรงงานไทยในปัจจุบัน ข้อมูลชุดที่สองคือข้อมูลประกาศรับสมัครงานออนไลน์ (Online Job Postings Analysis – JPA) ซึ่งมีจุดเด่นที่เป็นข้อมูลที่สามารถลงรายละเอียดอาชีพและทักษะที่สถานประกอบการต้องการ และข้อมูลชุดสุดท้ายคือข้อมูลการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment – BOI) ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ความต้องการแรงงานในอนาคตได้

1. ชุดข้อมูลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (Labor Force Survey – LFS)

ชุดข้อมูลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (LFS) เป็นข้อมูลที่สำรวจการทำงานของประชากรไทย จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งจะมีการเปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายไตรมาส โดยคำถามหลักจะประกอบไปด้วย

1. ข้อมูลบุคคล เช่น อายุ เพศ ที่พำนักอาศัย และสถานะการแต่งงาน เป็นต้น
2. ข้อมูลการทำงาน เช่น ปัจจุบันทำงานอยู่หรือไม่ ได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนเท่าใด เป็นลูกจ้างหรือเจ้าของกิจการ เป็นงานเต็มเวลาหรือไม่ ทำงานสัปดาห์ละกี่ชั่วโมง และต้องการทำงานมากขึ้นหรือไม่ เป็นต้น
3. ข้อมูลอาชีพการทำงาน ซึ่งจำแนกอาชีพตาม มาตรฐานการจัดประเภทอาชีพตามมาตรฐานสากล ISCO-08
4. ข้อมูลอุตสาหกรรมที่ทำงานอยู่ ซึ่งจำแนกตามมาตรฐานการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย ปี 2552 (TSIC 2009)
5. ข้อมูลสถานะการศึกษา เช่น จบการศึกษาสูงสุดระดับใด และจบการศึกษาสาขาใด

6. ข้อมูลอื่นๆ เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หรือค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เป็นต้น

ชุดข้อมูล LFS เป็นข้อมูลที่มีจุดเด่น คือ เป็นการสำรวจที่จัดทำโดยมีมาตรฐานทางวิชาการสูง มีความน่าเชื่อถือในทางสถิติ เป็นข้อมูลที่สามารถสะท้อนภาพการณ์ทำงานในปัจจุบันและในอดีตได้ค่อนข้างแม่นยำ จึงเป็นข้อมูลที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งในวงวิชาการ และในการตัดสินใจนโยบายสาธารณะต่างๆ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลชุดนี้มีจุดด้อยในการใช้เพื่อคาดการณ์ความต้องการในอนาคต เนื่องจากเป็นข้อมูลประเภทสต็อก (stock variable) ไม่ใช่ข้อมูลที่แสดงความเปลี่ยนแปลง (flow variable) จึงสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตมากกว่าสิ่งที่กำลังเกิดในปัจจุบัน (legacy) เช่น อาชีพของผู้มีงานทำคนใดคนหนึ่งเกิดจากการจ้างงานในอดีต หรือระดับและสาขาของอาชีพใดอาชีพหนึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสาขาการศึกษาที่เคยมีการเปิดสอนในอดีต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การคาดการณ์ทักษะและอาชีพที่เป็นที่ต้องการในอนาคต จำเป็นต้องมีความเข้าใจบริบทของตลาดแรงงานในปัจจุบัน ฉะนั้น ในแง่ข้อมูล LFS จึงเป็นชุดข้อมูลที่สำคัญชุดหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถเห็นภาพตลาดแรงงานได้ชัดเจนขึ้น

เนื้อหาต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์สภาพตลาดแรงงานไทย จากชุดข้อมูล LFS ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2566

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาชีพ พบว่าตลาดแรงงานไทยส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะความรู้ต่ำ โดยมีแรงงานเพียงประมาณ 25% ที่ทำงานกลุ่มที่ใช้ทักษะความรู้ปานกลางถึงสูง โดยกลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ 1. ช่างกลโลหะ (3%) 2. ช่างฝีมือก่อสร้างซึ่งไม่รวมช่างไฟฟ้า (3%) 3. ผู้มีฝีมือด้านการทำอาหาร เสื้อผ้า และงานไม้ (3%) 4. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านธุรกิจ (3%) 5. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอน (2%) และอาชีพที่ใช้ทักษะความรู้กลุ่มอื่นๆ รวมกันอีก 6%¹ และเมื่อคัดดูเฉพาะแรงงานที่เป็นลูกจ้างพบว่า² ยกเว้นในกรณีแรงงานฝีมือภาคการเกษตร (18%) ซึ่งเกือบทั้งหมดไม่ได้เป็นลูกจ้าง (57% เป็นผู้ว่าจ้างตนเอง และ 34% เป็นแรงงานในครัวเรือนที่ไม่ได้รับรายได้) โครงสร้างแรงงานลูกจ้างไม่ได้ต่างไปจากโครงสร้างแรงงานในภาพรวมนัก

สำหรับแรงงานที่ทำงานในตำแหน่งงานเริ่มต้น (entry-level jobs) ได้พิจารณาแรงงานลูกจ้างที่มีอายุระหว่าง 18 – 24 ปี³ โดยพบว่าแรงงานกลุ่มนี้ประมาณ 23.5% ทำงานในตำแหน่งงานที่ใช้ทักษะความรู้ชั้นกลางถึงสูง โดยอาชีพที่มีสัดส่วนสูงประกอบไปด้วย 1. ช่างกลโลหะ (5.2%) 2. ช่างฝีมือก่อสร้างซึ่งไม่รวมช่างไฟฟ้า (4.9%) 3. ผู้มีฝีมือด้านการทำอาหาร เสื้อผ้า และงานไม้ (4.0%) 4. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านธุรกิจ (2.6%) 5. ช่างไฟฟ้าและช่างอิเล็กทรอนิกส์ (1.6%) และอาชีพอื่นๆ รวม 5.2% ในภาพรวม โครงสร้างอาชีพของแรงงานเริ่มต้นไม่ได้ต่างจากโครงสร้างอาชีพตลาดแรงงานในภาพรวมนัก ซึ่งเห็นว่าตลาดแรงงานไทยไม่ได้มีแนวโน้มขยับไปยังอาชีพที่ใช้ทักษะความรู้สูงขึ้นมากนัก

¹ ดูตารางที่ A.1

² ดูตารางที่ A.2

³ ดูตารางที่ A.3

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษา⁴ พบว่าแรงงานไทยมีการศึกษาเฉลี่ย 9.3 ปี หรือประมาณชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างไรก็ตาม น่าจะมีสาเหตุมาจากข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษาในอดีต ซึ่งหากพิจารณาตามช่วงอายุ จะเห็นได้ว่าแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่าในกลุ่มแรงงานช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีลงมา ซึ่งรัฐบาลได้มีการขยายฐานการศึกษาออกไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการเปิดสอนกันมาในช่วงสองถึงสามทศวรรษที่ผ่านมา พบว่าแรงงานกลุ่มอายุ 40-50 ปี ประมาณครึ่งหนึ่งสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่า โดยมีแรงงานประมาณ 20% สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับกลุ่มแรงงานอายุน้อยกว่า 40 ปี พบว่าเกินครึ่งสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่า โดยมีแรงงานถึงประมาณ 25% สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ฉะนั้น ควรสังเกตว่า แม้ว่าแรงงานไทยจะมีระดับการศึกษาสูงขึ้นอย่างมากในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา แต่ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ดูเหมือนว่าโครงสร้างอาชีพแรงงานไทยกลับไม่ได้ยกระดับตามระดับการศึกษา ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจาก (1) ประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จในการยกระดับอุตสาหกรรมไทยให้เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะความรู้ และมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (2) ระบบการศึกษาไทยประสบความสำเร็จด้านปริมาณ นั่นคือสามารถกระจายโอกาสการศึกษาได้ทั่วถึง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเชิงคุณภาพ นั่นคือวุฒิการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับ ไม่ได้สะท้อนทักษะความรู้ที่ผู้เรียนมี และ (3) เกิดความไม่เข้ากันระหว่างความต้องการแรงงานในตลาด กับระบบการศึกษาที่ผลิตแรงงานเหล่านั้นออกมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งการไม่เข้ากันในแนวตั้ง (vertical mismatch) นั่นคือแรงงานมีวุฒิการศึกษาสูงหรือต่ำกว่าที่ตลาดแรงงานต้องการ หรือการไม่เข้ากันในแนวนอน (horizontal mismatch) นั่นคือแรงงานมีวุฒิตรงกับที่ตลาดแรงงานต้องการ แต่ไม่ได้จบมาในสาขาหรือมีทักษะที่เป็นที่ต้องการ ทั้งนี้ การไม่เข้ากันทั้งแนวตั้งและแนวนอนเป็นปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง ทั้งในระดับการศึกษาระดับอุดมศึกษา⁵ และอาชีวศึกษา⁶ โดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษาที่มุ่งผลิตแรงงานออกมาทำงานอาชีพที่เฉพาะเจาะจง การศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยพบว่าผู้จบการศึกษาระดับ ปวช. อายุระหว่าง 21-40 ปีทำงานไม่ตรงสายเกือบ 90% และในระดับ ปวส. พบว่าแรงงานกลุ่มอายุ 21-30 ปีทำงานไม่ตรงสาย 84% และในกลุ่มอายุ 31-40 ปีทำงานไม่ตรงสายประมาณ 77%⁷

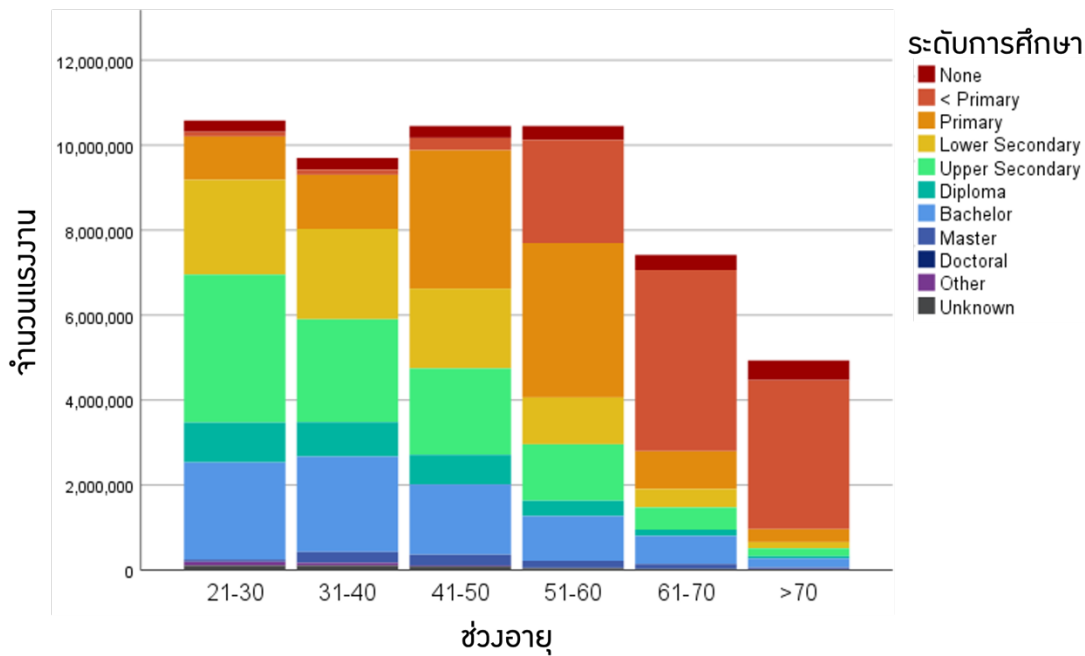
⁴ ดูภาพประกอบที่ 1.1

⁵ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2567) ดูภาพประกอบที่ 1.2 และภาพประกอบที่ 1.3

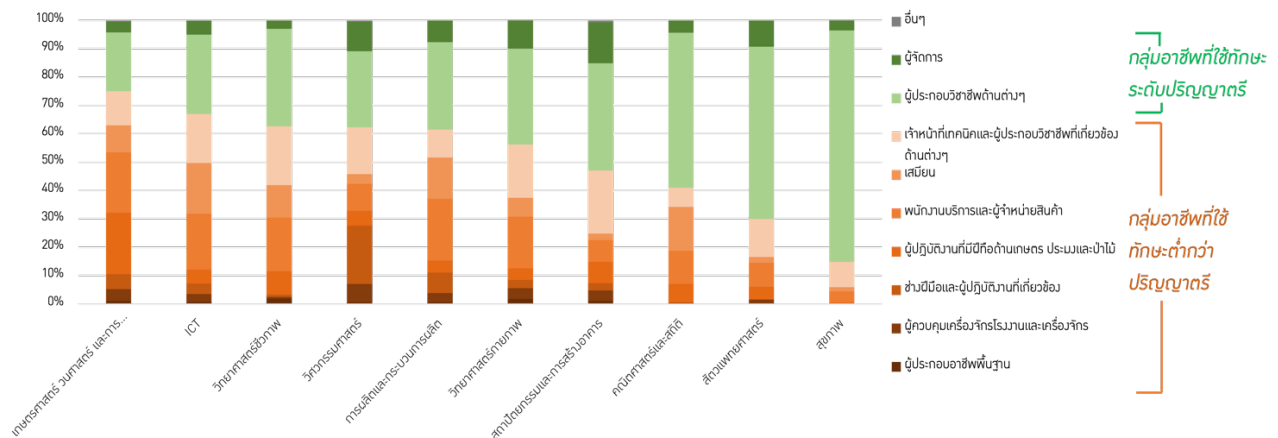
⁶ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2559)

⁷ ดูภาพประกอบที่ 1.4

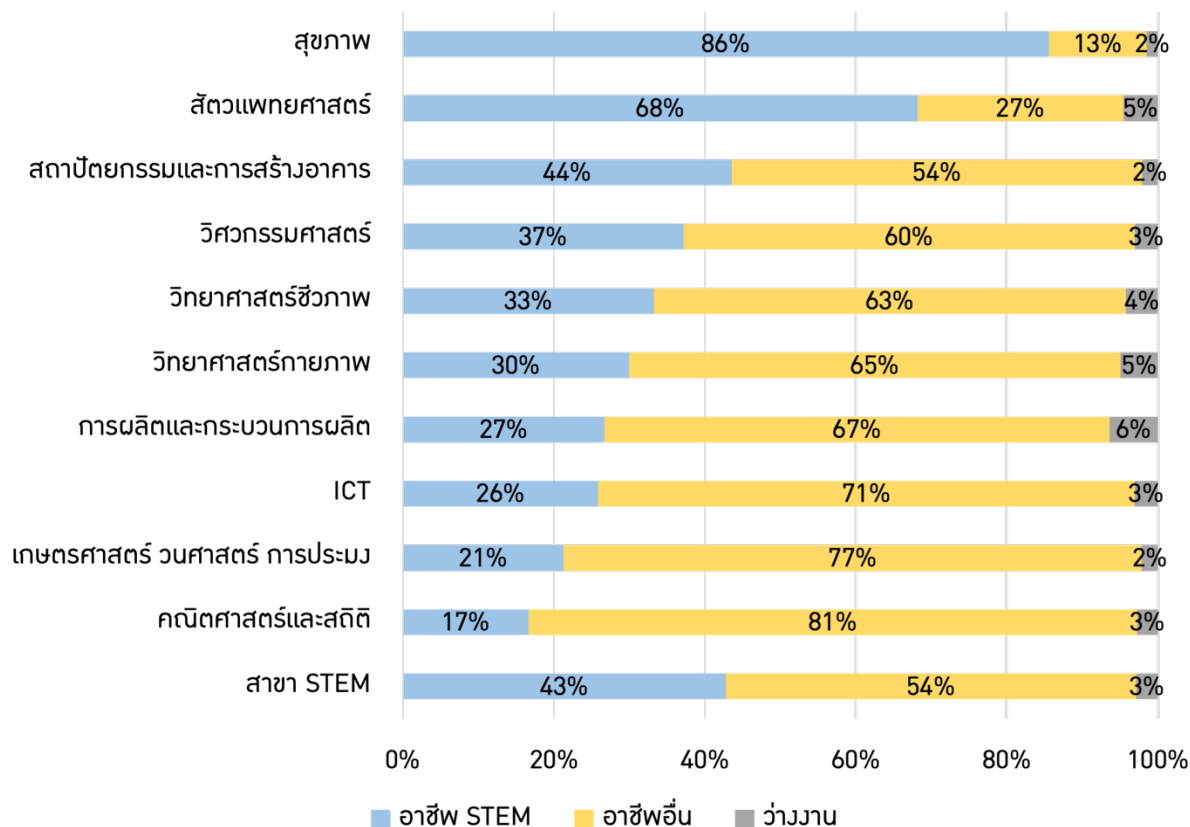
ภาพประกอบที่ 1.1: แผนภาพแจกแจงความถี่ ระดับการศึกษาแยกตามช่วงอายุ

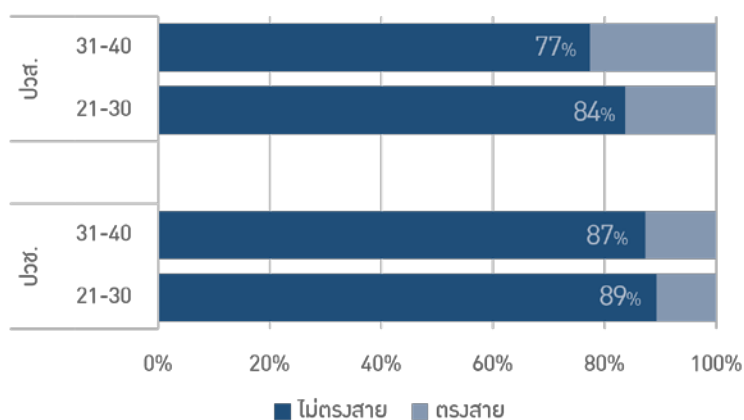
ภาพประกอบที่ 1.2: การไม่เข้ากันในแนวตั้งระหว่างระบบการศึกษาและความต้องการตลาดแรงงานไทย

ภาพประกอบที่ 1.3: การไม่เข้ากันในแนวนอนระหว่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา สาย Science, Technology, Engineering, and Maths (STEM)

ภาพประกอบที่ 1.4: สัดส่วนผู้สำเร็จอาชีวศึกษาที่ทำงานตรงสาย

2. ชุดข้อมูลประกาศรับสมัครงานออนไลน์ (Online Job Postings Analysis – JPA)

ชุดข้อมูลประกาศรับสมัครงานออนไลน์ (Online Job Postings Analysis – JPA) เป็นข้อมูลที่จัดเก็บประกาศรับสมัครงานผ่านเว็บไซต์สมัครงาน (Job boards) ทั้งหมด 15 เว็บไซต์ ซึ่งเก็บรวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) โดยข้อมูลชุดนี้มีจุดเด่นที่สามารถสะท้อนความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการได้จริง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นแบบ real-time นอกจากนี้ ข้อมูลที่ไดยังมีรายละเอียดจำนวนมากที่ไม่สามารถเก็บรวบรวมได้จากการทำแบบสำรวจทั่วไป เช่น ทักษะที่นายจ้างต้องการ หรือคุณสมบัติเฉพาะทาง เป็นต้น

ข้อมูลที่สำคัญที่สุดในฐานข้อมูล TDRI-JPA คือข้อมูลอาชีพหรือตำแหน่งงานที่นายจ้างต้องการ และข้อมูลทักษะที่นายจ้างต้องการ โดยในกรณีตำแหน่งงานนั้น คณะผู้จัดทำฐานข้อมูลได้จัดกลุ่มตำแหน่งงานตามมาตรฐานเกณฑ์การจัดกลุ่มอาชีพที่เรียกว่า O*Net ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงแรงงานของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการแบ่งไว้สามระดับ คือ (1) Career Cluster (2) Career Pathway และ (3) Occupation โดยในรายงานนี้ได้แบ่งอาชีพในระดับ Career Pathway

ในส่วนของทักษะนั้น เนื่องจากทักษะจำนวนมากไม่ได้มีคำที่ใช้เรียกเป็นมาตรฐานทั่วไป ยกเว้นในกรณีของทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ทักษะ SQL หรือ Cyber Security เป็นทักษะที่มีคำเรียกที่เป็นมาตรฐาน ฉะนั้น ผู้จัดทำฐานข้อมูลฯ จึงใช้เครื่องมือ generative AI ทำการคัดแยก (extract) คำหรือกลุ่มคำที่บ่งบอกถึงทักษะ โดยอ้างอิงตาม taxonomy ของ Lightcast ซึ่งเป็นองค์กรชั้นนำในต่างประเทศที่เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ตำแหน่งงานและแนวโน้มตลาดแรงงาน โดยใน taxonomy ของ Lightcast จะมีการแบ่งทักษะออกเป็นสองระดับ คือ (1) ระดับ Category ซึ่งมีทั้งหมด 442 categories และ (2) ระดับ Sub-category ซึ่งมีทั้งหมด 33,417 sub-categories โดยในรายงานนี้ ผู้เขียนได้ทำการจัดกลุ่มทักษะออกมาในระดับ Category

จุดอ่อนของฐานข้อมูล TDRI-JPA ที่ควรตระหนักไว้มีด้วยกันหลายประการ ประการแรก ข้อมูลที่ได้มานั้นจัดเก็บมาจากเว็บไซต์ 15 เว็บไซต์ ซึ่งเป็นเว็บไซต์ประกาศรับสมัครงานระดับประเทศ แต่ไม่ได้ครอบคลุมเว็บไซต์หางานระดับท้องถิ่น (เช่น จังหวัด) ฉะนั้น ประกาศรับสมัครงานเกือบทั้งหมดจะเป็นประกาศรับสมัครงานในกรุงเทพฯ และปริมณฑล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าข้อมูลอาจจะไม่ได้สามารถเป็นตัวแทนความต้องการแรงงานทั้งประเทศได้ แต่อาจจะกล่าวได้ว่าพอจะเป็นตัวแทนความต้องการแรงงานที่มีทักษะ ยกเว้นในกรณีเฉพาะ เช่นความต้องการแรงงานจังหวัดท่องเที่ยวมูลค่าสูงอย่างจังหวัดภูเก็ตน่าจะมีรูปแบบโครงสร้างต่างจากความต้องการแรงงานในกรุงเทพฯ มาก ประการที่สอง การประกาศรับสมัครงานในระดับกลาง-ล่างลงมา มีแนวโน้มสูงที่จะใช้ระบบออฟไลน์ เช่น การติดประกาศ การเข้าหาแหล่งผลิตแรงงานโดยตรง (เช่น เข้าไปรับสมัครจากสถาบันการศึกษา เป็นต้น) การใช้นายหน้า หรือแม้แต่การประกาศรับสมัครผ่านช่องทางออนไลน์ก็มักจะใช้เครื่องมือ social media เช่น Facebook มากกว่าการใช้ job boards ฉะนั้น ข้อมูล TDRI-JPA ที่จัดเก็บมาได้จะ under-represent ความต้องการแรงงานกลุ่มนี้สูงมาก ข้อจำกัดสำคัญอีกประการคือ ทางผู้จัดทำข้อมูลได้มีการปรับปรุงระบบการจัดเก็บ

ข้อมูล ซึ่งปัจจุบันระบบการจัดกลุ่มอุตสาหกรรมยังไม่เสร็จสิ้น จึงยังไม่สามารถระบุความต้องการแรงงานโดยแยกตามอุตสาหกรรมได้

เนื้อหาต่อไปนี้จะเป็นการสรุปข้อมูลจากประกาศรับสมัครงานออนไลน์ที่จัดเก็บได้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2567 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2567 จากเว็บไซต์ประกาศรับสมัครงานทั้งหมด 15 เว็บไซต์

2.1 อาชีพที่มีความต้องการ

จากการประมวลข้อมูล TDRI-JPA พบว่าในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2567 มีตำแหน่งงานเปิดรับที่เก็บรวบรวมได้ 125,626 ตำแหน่ง โดยมีตำแหน่งงานที่มีการเปิดรับมากกว่า 1,000 ตำแหน่งทั้งหมด 28 กลุ่มอาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วย⁸

1. Professional Sales เปิดรับ 14,163 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 11.19%
2. Administrative Support เปิดรับ 12,558 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 9.92%
3. Information Support and Services เปิดรับ 7,013 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 5.54%
4. Engineering and Technology เปิดรับ 6,858 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 5.42%
5. Marketing Management เปิดรับ 6,154 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 4.86%
6. Operations Management เปิดรับ 5,331 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 4.21%
7. Restaurants and Food/Beverage Services เปิดรับ 4,813 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 3.80%
8. Accounting เปิดรับ 4,342 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 3.43%
9. Human Resources Management เปิดรับ 3,902 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 3.08%
10. Design/Pre-Construction เปิดรับ 3,618 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 2.86%
11. General Management เปิดรับ 3,099 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 2.45%
12. Production เปิดรับ 3,074 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 2.43%
13. Programming and Software Development เปิดรับ 2,574 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 2.03%
14. Lodging เปิดรับ 2,561 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 2.02%
15. Maintenance, Installation & Repair เปิดรับ 2,403 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.90%
16. Visual Arts เปิดรับ 2,234 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.76%
17. Manufacturing Production Process Development เปิดรับ 2,215 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.75%

⁸ ดูตารางที่ 4

18. Teaching/Training เปิดรับ 2,190 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.73%
19. Therapeutic Services เปิดรับ 2,078 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.64%
20. Science and Mathematics เปิดรับ 1,957 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.55%
21. Construction เปิดรับ 1,953 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.54%
22. Transportation Operations เปิดรับ 1,813 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.43%
23. Business Finance เปิดรับ 1,676 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.32%
24. Network Systems เปิดรับ 1,545 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 1.22%
25. Journalism and Broadcasting เปิดรับ 1,135 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 0.90%
26. Banking Services เปิดรับ 1,132 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 0.89%
27. Logistics Planning and Management Services เปิดรับ 1,068 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 0.84%
28. Personal Care Services เปิดรับ 1,067 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นสัดส่วน 0.84%

โดยมี 6 กลุ่มอาชีพที่มีการเปิดรับสมัครมากกว่า 5,000 ตำแหน่ง คือ (1) Professional Sales หรืออาชีพด้านการขาย เช่น พนักงานขายปลีก แคชเชียร์ นายหน้าต่างๆ หรือวิศวกรขาย เป็นต้น (2) Administrative Support หรืออาชีพด้านการสนับสนุนการจัดการ เช่น เสมียนทั่วไป เป็นต้น (3) Information Support and Services หรือผู้สนับสนุนด้านข้อมูล เช่น วิศวกรระบบคอมพิวเตอร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านฐานข้อมูล ฝ่ายสนับสนุนระบบไอที หรือผู้จัดการเว็บไซต์ เป็นต้น (4) Engineering and Technology หรืออาชีพด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยี เช่น วิศวกรแขนงต่างๆ หรือผู้จัดการโครงการด้านวิศวกรรมหรือสถาปัตยกรรม เป็นต้น (5) Marketing Management หรืออาชีพการจัดการด้านการตลาด เช่น ผู้จัดการด้านการขาย ผู้จัดการด้านการตลาด ผู้จัดการด้านการโฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ เป็นต้น (6) Operations Management หรืออาชีพด้านการจัดการการปฏิบัติการ เช่น ผู้จัดการด้านต่างๆ ผู้จัดการการผลิต นักวิเคราะห์ธุรกิจ หรือนักวิเคราะห์การวิจัยการปฏิบัติการ เป็นต้น

2.2 ทักษะที่เป็นที่ต้องการ

จากการประมวลข้อมูล TDRI-JPA พบว่ามี 14 ทักษะที่มีความต้องการในตำแหน่งงานมากกว่า 10,000 ตำแหน่งงานที่เปิดรับ ได้แก่

1. Communication พบใน 46,304 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 36.58% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
2. Language Competency พบใน 39,590 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 31.27% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด

3. Initiative and Leadership พบใน 35,404 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 27.97% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
4. Personal Attributes พบใน 34,817 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 27.50% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
5. Critical Thinking and Problem Solving พบใน 34,398 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 27.17% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
6. General Sales Practices พบใน 33,600 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 26.54% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
7. Project Management พบใน 27,844 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 22.00% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
8. Office and Productivity Equipment and Technology พบใน 18,427 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 14.56% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
9. Customer Service พบใน 17,060 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 13.48% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
10. Business Operations พบใน 15,079 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 11.91% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
11. Social Skills พบใน 13,339 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 10.54% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
12. Business Management พบใน 12,484 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 9.86% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
13. General Accounting พบใน 10,803 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 8.53% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด
14. Software Development พบใน 10,337 ตำแหน่งงาน หรือคิดเป็นสัดส่วน 8.17% ของประกาศรับสมัครงานทั้งหมด

สังเกตว่าในกลุ่มทักษะที่เป็นที่ต้องการมากนี้ พบว่า ทักษะ 5 อันดับแรกล้วนเป็น soft skill ทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังนี้ (1) กลุ่มทักษะ Communication หรือการสื่อสาร ประกอบไปด้วยทักษะเช่น ทักษะการฟัง ทักษะการอ่านภาษากาย ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (constructive communication) ทักษะการนำเสนอ ทักษะการพูดในที่สาธารณะ หรือทักษะการเขียนอีเมล เป็นต้น (2) กลุ่มทักษะ Language Competency หรือ

สมรรถนะด้านภาษา ประกอบไปด้วยทักษะเช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน หรือภาษาวิชาการ เป็นต้น (3) กลุ่มทักษะ Initiative and Leadership หรือภาวะผู้นำและการริเริ่ม ประกอบไปด้วยทักษะเช่น ภาวะผู้นำ การวางแผน ล่วงหน้า ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ ความฉลาดด้านอารมณ์ และความรับผิดชอบ เป็นต้น (4) กลุ่มทักษะ Personal Attributes หรือคุณสมบัติส่วนบุคคล ประกอบไปด้วยทักษะเช่น การปรับตัว ความมั่นใจในตัวเอง ความซื่อสัตย์ ความเป็นมืออาชีพ ความจำ ความถนัดเชิงตัวเลข ความสนใจใคร่รู้ เป็นต้น (5) กลุ่มทักษะ Critical Thinking and Problem Solving หรือทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ประกอบไปด้วยทักษะเช่น การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงตรรกะ การคิดเชิงยุทธศาสตร์ หรือการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

2.3 ทักษะที่เป็นที่ต้องการ แยกตามรายอาชีพที่มีการประกาศรับสมัครมากที่สุด

เมื่อพิจารณาทักษะตามอาชีพที่มีการประกาศรับสมัครงาน พบว่าทักษะที่เป็นที่ต้องการมากก็ยังคงเป็น soft skill โดยมีรายละเอียดตามตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 2.2: ทักษะที่เป็นที่ต้องการมาก กลุ่มอาชีพ Professional Sales		
กลุ่มทักษะ	จำนวนที่พบในประกาศ	สัดส่วน (%)
General Sales Practices	12,474	88.07
Communication	7,082	50.00
Language Competency	4,238	29.92
Customer Service	4,227	29.85
Personal Attributes	3,582	25.29
Critical Thinking and Problem Solving	3,096	21.86
Initiative and Leadership	2,921	20.62
Social Skills	2,519	17.79
Office and Productivity Equipment and Technology	2,335	16.49
Project Management	2,131	15.05
Customer Relationship Management (CRM)	1,503	10.61

ตารางที่ 2.2: ทักษะที่เป็นที่ต้องการมาก กลุ่มอาชีพ Administrative Support		
กลุ่มทักษะ	จำนวนที่พบในประกาศ	สัดส่วน (%)
Language Competency	4,169	33.20
Communication	3,869	30.81
Personal Attributes	3,789	30.17
Office and Productivity Equipment and Technology	3,203	26.39
General Accounting	3,582	25.51
Initiative and Leadership	2,898	23.08
Project Management	2,801	22.30
Critical Thinking and Problem Solving	2,599	20.70
Customer Service	2,537	20.20
General Sales Practices	2,408	19.18
Procurement	1,604	12.77
Business Operations	1,553	12.37

ตารางที่ 2.3: ทักษะที่เป็นที่ต้องการมาก กลุ่มอาชีพ Information Support and Services		
กลุ่มทักษะ	จำนวนที่พบในประกาศ	สัดส่วน (%)
Communication	3,631	51.78
Critical Thinking and Problem Solving	2,748	39.18
Project Management	2,707	38.60
Initiative and Leadership	2,554	36.42
Language Competency	2,456	35.02
Personal Attributes	2,284	32.57
Social Media	1,553	22.14
General Sales Practices	1,464	20.88
Digital Marketing	1,440	20.53
Marketing Strategy and Techniques	1,327	18.92
Business Operations	1,066	15.20
Office and Productivity Equipment and Technology	1,042	14.86

Market Analysis	998	14.23
Content Development and Management	958	13.66
Writing and Editing	952	13.57
Computer Science	929	13.25
Social Skills	890	12.69
Business Management	844	12.03
Inventory and Warehousing	773	11.02
Photo/Video Production and Technology	751	10.71
Web Analytics and SEO	737	10.51
Software Development	722	10.30
Data Analysis	708	10.10

ตารางที่ 2.4: ทักษะที่เป็นที่ต้องการมาก กลุ่มอาชีพ Engineering and Technology		
กลุ่มทักษะ	จำนวนที่พบในประกาศ	สัดส่วน (%)
Language Competency	2,632	38.38
Critical Thinking and Problem Solving	2,471	36.03
Project Management	2,365	34.49
Initiative and Leadership	2,298	33.51
Communication	2,192	31.96
Personal Attributes	1,271	18.53
Engineering Software	986	14.38
Software Development	943	13.75
Business Operations	938	13.68
Quality Assurance and Control	897	13.08
Office and Productivity Equipment and Technology	851	12.41
Electrical and Computer Engineering	790	11.52
Computer Science	783	11.42
Mechanical Engineering	716	10.44

ตารางที่ 2.5: ทักษะที่เป็นที่ต้องการมาก กลุ่มอาชีพ Marketing Management		
กลุ่มทักษะ	จำนวนที่พบในประกาศ	สัดส่วน (%)
General Sales Practices	4,134	67.18
Communication	3,949	64.17
Initiative and Leadership	2,867	46.59
Language Competency	2,796	45.43
Critical Thinking and Problem Solving	2,531	41.13
Personal Attributes	2,064	33.54
Marketing Strategy and Techniques	1,835	29.82
Project Management	1,474	23.95
Market Analysis	1,420	23.07
People Management	1,222	19.86
Social Skills	1,006	16.35
Digital Marketing	922	14.98
Business Management	863	14.02
Office and Productivity Equipment and Technology	807	13.11
Business Strategy	801	13.02
Business Operations	749	12.17
Sales Management	709	11.52
Customer Service	684	11.11

ตารางที่ 2.6: ทักษะที่เป็นที่ต้องการมาก กลุ่มอาชีพ Operations Management		
กลุ่มทักษะ	จำนวนที่พบในประกาศ	สัดส่วน (%)
Communication	2,315	43.43
Language Competency	2,231	41.85
Initiative and Leadership	2,014	37.78
Critical Thinking and Problem Solving	1,984	37.22
Personal Attributes	1,547	29.02
General Sales Practices	1,542	28.93

Project Management	1,514	28.40
Business Operations	997	18.70
Office and Productivity Equipment and Technology	979	18.36
Quality Assurance and Control	948	17.78
Business Management	756	14.18
Procurement	680	12.76
Social Skills	551	10.34

2.4 วุฒิการศึกษาขั้นต่ำที่นายจ้างต้องการ

เมื่อจำแนกประกาศรับสมัครงานออนไลน์ตามวุฒิการศึกษาขั้นต่ำที่ระบุในประกาศรับสมัครงาน พบว่ามีประกาศรับสมัครงานวุฒิปริญญาตรี 56,737 ตำแหน่งงาน (40.7%) ปวช. 11,037 ตำแหน่งงาน (7.9%) ปวส. 8,361 ตำแหน่งงาน (6.0%) มัธยมศึกษาปีที่ 6 7,571 ตำแหน่งงาน (5.6%) ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา 2,526 ตำแหน่งงาน (1.8%) มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 1,041 ตำแหน่งงาน (0.7%) สูงกว่าปริญญาตรี 541 ตำแหน่งงาน (0.4%) และที่ไม่ระบุวุฒิการศึกษาขั้นต่ำมีจำนวน 51,579 ตำแหน่งงาน (37.0%)

สังเกตว่าประกาศรับสมัครงานประมาณ 40% ต้องการผู้จบระดับปริญญาตรี ในขณะที่มีเพียง 8% และ 6% ที่ต้องการระดับการศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. ตามลำดับ และมีมากถึง 37% ที่ไม่ระบุระดับการศึกษา ซึ่งอาจจะบ่งบอกว่า (1) ฐานข้อมูล TDRI-JPA over-represent งานระดับกลางขึ้นไป โดยเฉพาะงานระดับกลางในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ทำให้ประกาศรับสมัครงานจำนวนมากระบุการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ ในขณะที่มีแรงงานน้อยกว่า 1 ใน 4 ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา (2) การที่ประกาศรับสมัครงานเกือบทั้งหมดไม่ระบุความต้องการแรงงานที่สำเร็จการศึกษาสายอาชีวศึกษา โดยเฉพาะระดับ ปวส. ที่มีสัดส่วนความต้องการมากกว่าผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงเล็กน้อย (5.6%) ในขณะที่ประกาศรับสมัครงานถึง 37% ไม่ระบุวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ อาจจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าการศึกษาระดับอาชีวศึกษาไม่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ประกอบการ ทั้งในแง่สาขาเรียนและในแง่คุณภาพ ทำให้สถานประกอบการจำนวนมากเลือกที่จะจ้างผู้จบปริญญาตรี หรือไม่ระบุวุฒิการศึกษาขั้นต่ำ เพื่อนำมาฝึกเองในสถานประกอบการ ทั้งในรูปแบบ in-house หรือ on-the-job training โดยเน้นผู้สมัครที่มี soft skill และทักษะพื้นฐานดีมากกว่า ซึ่งข้อสังเกตนี้ตรงกับการวิเคราะห์ของงานวิจัยระบบอาชีวศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)⁹

⁹ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2559)

3. ข้อมูลการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment – BOI)

ชุดข้อมูลการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment – BOI) เป็นข้อมูลกิจการที่ได้รับการส่งเสริม (ได้รับบัตรส่งเสริม) จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) โดย BOI เป็นผู้จัดเก็บข้อมูล

ข้อมูลการลงทุนเป็นตัวชี้วัดที่ดีในการมองแนวโน้มกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอนาคต เพราะเป็นตัวชี้วัดที่บ่งบอกกิจการหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ นอกจากนี้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจกลุ่มนี้ยังเป็นกิจกรรมที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมโดยตรง (ด้วยการให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี หรืออากรขาเข้า) จึงมีความสอดคล้องกับนโยบายอุตสาหกรรมในภาพรวม อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนของข้อมูลนี้คือมันไม่ครอบคลุมกิจการที่ BOI ไม่ให้การส่งเสริม ซึ่งจำนวนมากเป็นกิจการขนาดเล็กและเป็นกิจการแบบดั้งเดิม

3.1 ความต้องการแรงงาน แบ่งตามอุตสาหกรรม

จากข้อมูลการอนุมัติบัตรส่งเสริมฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2561 ถึงปี พ.ศ. 2566 มีการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ทั้งหมด 319 หมวด¹⁰ นับเป็นเงินลงทุนประมาณ 2,700,976 ล้านบาท โดยมีการจ้างงานตามที่ระบุในบัตรส่งเสริมทั้งหมด 723,652 คน ซึ่งหากจัดกลุ่มการลงทุนตามประเภทกิจกรรมหมวดใหญ่¹¹ จะพบว่า ในแง่เงินลงทุน อุตสาหกรรมเคมีและปิโตรเคมีมีการลงทุนมากที่สุด (446,948 ล้านบาท) ตามมาด้วยอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (416,086 ล้านบาท) อุตสาหกรรมเครื่องจักรและยานยนต์ (369,845 ล้านบาท) อุตสาหกรรมเกษตร อาหาร และเทคโนโลยีชีวภาพ (345,864 ล้านบาท) และอุตสาหกรรมสาธารณสุข (358,204 ล้านบาท) ตามลำดับ แต่หากพิจารณาการลงทุนตามจำนวนการจ้างงานพบว่าอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีการจ้างงานมากที่สุด (197,163 ล้านบาท) ตามมาด้วยอุตสาหกรรมเครื่องจักรและยานยนต์ (136,145 ล้านบาท) และอุตสาหกรรมเกษตร อาหาร และเทคโนโลยีชีวภาพ (125,103 ล้านบาท) ตามลำดับ

¹⁰ ในระบบการจัดกลุ่มกิจการของ BOI จะใช้วิธีการจัดกลุ่มตามกิจกรรมที่ขอรับการส่งเสริม (activity based) ไม่ใช่การจัดกลุ่มตามประเภทสินค้าหรือบริการที่ผลิต (product based) ที่มีใช้กันทั่วไป เช่น กิจการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า หากขอรับการส่งเสริมในโครงการวิจัยและพัฒนา ก็จะถูกจัดกลุ่มเป็นกิจกรรมวิจัยและพัฒนา ไม่ใช่กิจกรรมผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น ทั้งนี้ เนื้อหาในส่วนนี้จะใช้คำว่ากิจกรรมและอุตสาหกรรมแทนกันได้

¹¹ ประกอบไปด้วยหมวดกิจกรรม 10 หมวด

ตารางที่ 3.1: การจ้างงาน และเม็ดเงินลงทุน จำแนกตามหมวดกิจกรรม

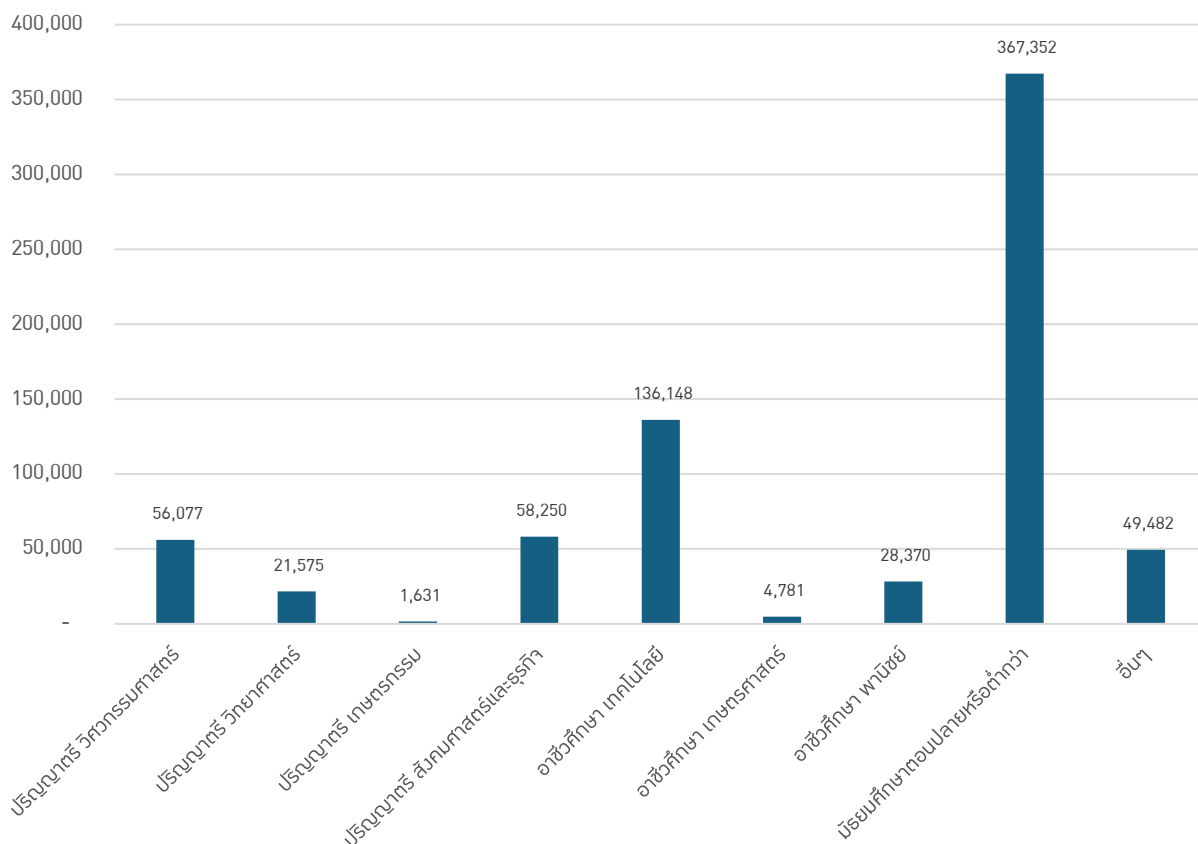
หมวดกิจกรรม	แรงงานที่จ้าง	เงินลงทุน (ล้านบาท)
1. เกษตร อาหาร และเทคโนโลยีชีวภาพ	125,103	345,864
2. การแพทย์	30,329	99,322
3. เครื่องจักรและยานยนต์	136,145	369,845
4. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	197,163	416,086
5. โลหะและวัสดุ	70,321	145,264
6. เคมีและปิโตรเคมี	29,303	446,948
7. สาธารณูปโภค	9,068	358,204
8. ดิจิทัล	13,249	65,038
9. อุตสาหกรรมสร้างสรรค์	62,908	62,293
10. บริการที่มีมูลค่าสูง	50,063	392,112
รวม	723,652	2,700,976

3.2 ความต้องการแรงงานแบ่งตามการศึกษา

เมื่อพิจารณาความต้องการแรงงาน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา พบว่าแรงงานที่กิจการได้รับการส่งเสริมฯ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีการศึกษาน้อย โดยมีแรงงานกว่า 367,352 (51%) คนเป็นแรงงานที่มีการศึกษาเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือต่ำกว่า และมีแรงงานกว่า 169,299 (23%) คนเป็นแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ซึ่งแรงงานสองกลุ่มนี้รวมกันเป็นสัดส่วนถึง 74%

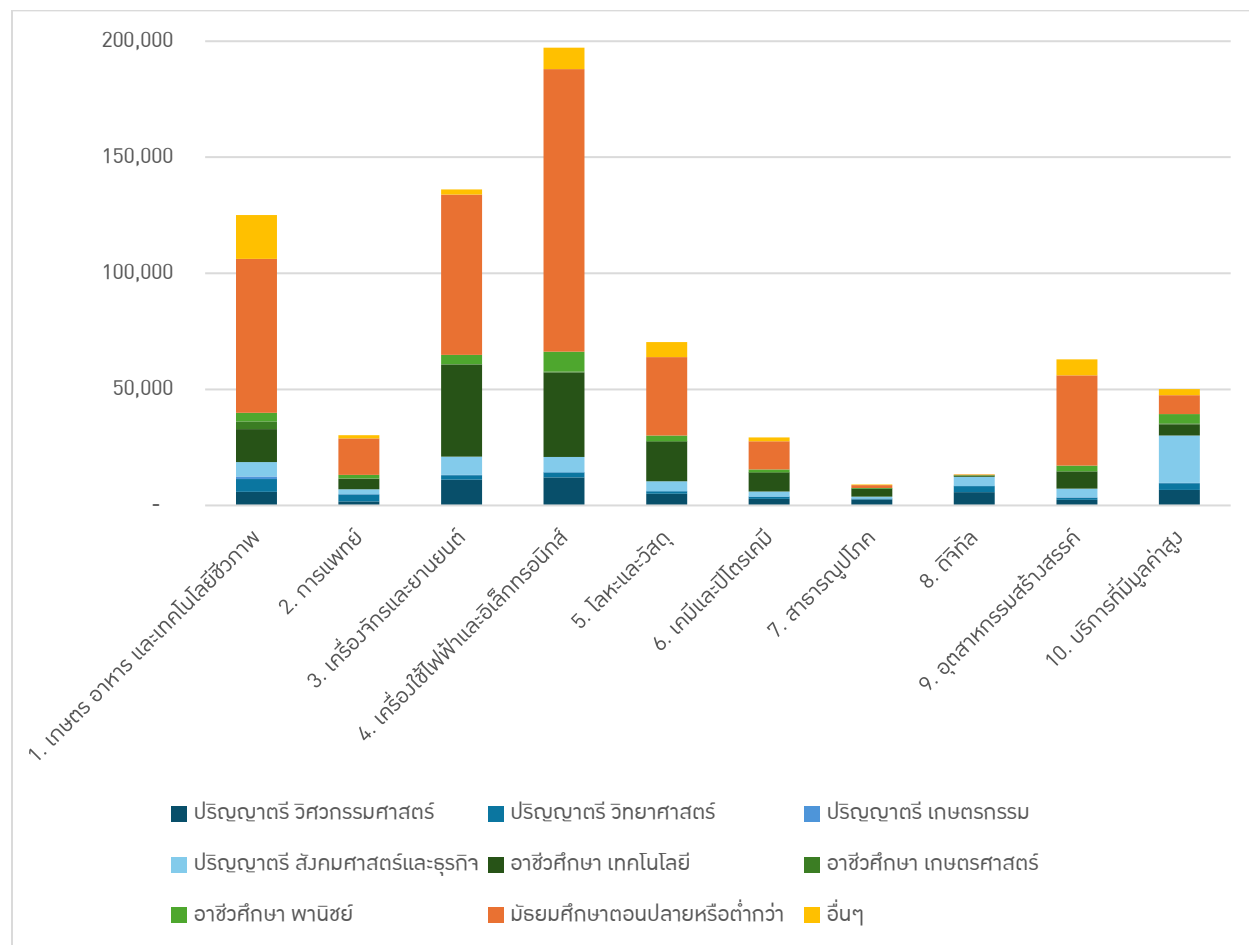
หากพิจารณาความต้องการแรงงานตามสาขาการศึกษา พบว่ามีแรงงาน 213,800 คนจบการศึกษาในสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดย 77,652 คนเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และ 136,148 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีพ

ภาพประกอบที่ 3.1: ความต้องการแรงงานในกิจการที่ได้รับการส่งเสริม จำแนกตามระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของแรงงาน โดยแบ่งตามหมวดกิจกรรม จะพบว่าสาขาที่มีการจ้างแรงงานที่มีการศึกษาสูงคืออุตสาหกรรมบริการที่มีมูลค่าสูง และอุตสาหกรรมดิจิทัล โดยในอุตสาหกรรมบริการที่มีมูลค่าสูงมีแรงงาน 60.3% สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่เป็นสายสังคมศาสตร์และธุรกิจ ส่วนในอุตสาหกรรมดิจิทัลมีแรงงานมากถึง 93.1% สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่เป็นสายวิศวกรรมศาสตร์ หมวดกิจกรรมที่มีการจ้างงานทักษะระดับปานกลางคืออุตสาหกรรมเครื่องจักรและยานยนต์ และอุตสาหกรรมโลหะและวัสดุ โดยในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและยานยนต์ มีแรงงานประมาณ 15.4% สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และ มีแรงงาน 32.4% สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่เป็นผู้จบอาชีวศึกษาสายเทคโนโลยี (29.1%) ในส่วนอุตสาหกรรมโลหะและวัสดุ มีแรงงานประมาณ 14.8% สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และ มีแรงงาน 28.1% สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่เป็นผู้จบอาชีวศึกษาสายเทคโนโลยี (24.5%) อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งในสองอุตสาหกรรมนี้ แรงงานกลุ่มใหญ่ที่สุดก็ยังเป็นกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือต่ำกว่า (50.7% และ 48.0% ตามลำดับ) อุตสาหกรรมอื่นๆ มีแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีวุฒิการศึกษาต่ำ

ภาพประกอบที่ 3.2: ความต้องการแรงงานในกิจการที่ได้รับการส่งเสริม จำแนกตามระดับการศึกษาและหมวดกิจกรรม

4. สรุป

รายงานฉบับนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่บ่งชี้ความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมจากฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ โดยลงรายละเอียดในระดับทักษะที่เป็นที่ต้องการและระดับการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล เราได้แสดงให้เห็นว่าตลาดแรงงานไทยยังเป็นตลาดแรงงานที่ใช้ทักษะความรู้ต่ำ และไม่ได้มีพลวัตมากนัก นอกจากนั้น จากการศึกษาข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไทย เรายังพบตัวบ่งชี้ว่าระบบการศึกษาไทยมีคุณภาพต่ำ และมีปัญหาความไม่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน ทั้งความไม่สอดคล้องในแนวตั้ง (vertical mismatch) และความไม่สอดคล้องในแนวนอน (horizontal mismatch)

จากการวิเคราะห์ประกาศรับสมัครงาน เราพบว่าทักษะที่เป็นที่ต้องการมากส่วนใหญ่เป็นทักษะ soft skill เช่น ความคิดริเริ่มและความเป็นผู้นำ การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ทักษะภาษา ทักษะการสื่อสาร และทักษะที่เป็นคุณสมบัติหรืออุปนิสัยส่วนบุคคล (เช่น ความซื่อสัตย์ หรือการปรับตัวได้ เป็นต้น)

ในส่วนอาชีพที่มีความต้องการมากนั้น ส่วนใหญ่ยังเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ทักษะความรู้สูง โดยเฉพาะทักษะความรู้เชิงเทคนิค เช่น อาชีพพนักงานขาย หรืออาชีพเสมียนทั่วไป ส่วนอาชีพที่มีความต้องการพอสมควรและเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะความรู้สูงคืออาชีพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและอาชีพด้านวิศวกรรม

ท้ายสุด ข้อมูลการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมจาก BOI บ่งชี้ว่า แม้กระทั่งในกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ และได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล ส่วนใหญ่ก็ยังเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานที่มีวุฒิการศึกษต่ำ โดยอุตสาหกรรมสองกลุ่มที่ใช้แรงงานที่มีวุฒิการศึกษาสูง คืออุตสาหกรรมดิจิทัล และอุตสาหกรรมบริการที่มีมูลค่าสูง

ภาคผนวก

ตารางที่ A.1: โครงสร้างอาชีพแรงงานไทย (นับเฉพาะแรงงานที่ทำงานเต็มเวลา)

Occupation	counts	%	c%
<i>Market-oriented Skilled Agricultural Workers</i>	5,396,590	17.7%	17.7%
<i>Sales Workers</i>	5,060,186	16.6%	34.3%
<i>Personal Service Workers</i>	1,810,179	5.9%	40.3%
<i>Drivers and Mobile Plant Operators</i>	1,658,451	5.4%	45.7%
<i>Stationary Plant and Machine Operators</i>	1,257,487	4.1%	49.9%
<i>Labourers in Mining, Construction, Manufacturing and Transport</i>	1,256,502	4.1%	54.0%
<i>Metal, Machinery and Related Trades Workers</i>	955,244	3.1%	57.1%
<i>Building and Related Trades Workers (excluding Electricians)</i>	952,560	3.1%	60.2%
<i>Food Processing, Woodworking, Garment and Other Craft and Related Trades Workers</i>	931,838	3.1%	63.3%
<i>Agricultural, Forestry and Fishery Labourers</i>	894,350	2.9%	66.2%
<i>Business and Administration Associate Professionals</i>	869,332	2.9%	69.1%
<i>Cleaners and Helpers</i>	691,942	2.3%	71.4%
<i>Teaching Professionals</i>	687,106	2.3%	73.6%
<i>General and Keyboard Clerks</i>	637,014	2.1%	75.7%
<i>Refuse Workers and Other Elementary Workers</i>	576,523	1.9%	77.6%
<i>Assemblers</i>	552,479	1.8%	79.4%
<i>Protective Services Workers</i>	540,272	1.8%	81.2%
<i>Numerical and Material Recording Clerks</i>	494,780	1.6%	82.8%
<i>Electrical and Electronics Trades Workers</i>	385,918	1.3%	84.1%
<i>Production and Specialized Services Managers</i>	374,573	1.2%	85.3%
<i>Business and Administration Professionals</i>	331,618	1.1%	86.4%
<i>Handicraft and Printing Workers</i>	325,910	1.1%	87.5%
<i>Street and Related Sales and Service Workers</i>	316,266	1.0%	88.5%
<i>Health Professionals</i>	309,955	1.0%	89.5%
<i>Science and Engineering Associate Professionals</i>	307,260	1.0%	90.5%
<i>Science and Engineering Professionals</i>	301,825	1.0%	91.5%

<i>Market-Oriented Skilled Forestry, Fishery and Hunting Workers</i>	298,134	1.0%	92.5%
<i>Hospitality, Retail and Other Services Managers</i>	274,812	0.9%	93.4%
<i>Chief Executives, Senior Officials and Legislators</i>	236,555	0.8%	94.2%
<i>Customer Services Clerks</i>	222,768	0.7%	94.9%
<i>Administrative and Commercial Managers</i>	215,047	0.7%	95.6%
<i>Health Associate Professionals</i>	189,419	0.6%	96.2%
<i>Legal, Social and Cultural Professionals</i>	185,722	0.6%	96.9%
<i>Personal Care Workers</i>	180,864	0.6%	97.4%
<i>Subsistence Farmers, Fishers, Hunters and Gatherers</i>	162,305	0.5%	98.0%
<i>Other Clerical Support Workers</i>	161,574	0.5%	98.5%
<i>Food Preparation Assistants</i>	113,541	0.4%	98.9%
<i>Legal, Social, Cultural and Related Associate Professionals</i>	91,188	0.3%	99.2%
<i>Information and Communications Technology Professionals</i>	86,333	0.3%	99.5%
<i>Information and Communications Technicians</i>	76,007	0.2%	99.7%
<i>Non-commissioned Armed Forces Officers</i>	37,403	0.1%	99.8%
<i>Commissioned Armed forces Officers</i>	25,283	0.1%	99.9%
<i>Other</i>	20,375	0.1%	100.0%
<i>Armed Forces Occupations, Other Ranks</i>	3,302	0.0%	100.0%

ตารางที่ A.2: โครงสร้างอาชีพแรงงานไทย (นับเฉพาะแรงงานลูกจ้างเต็มเวลา)

Occupation	counts	%	c%
<i>Sales Workers</i>	1,360,447	10.5%	10%
<i>Stationary Plant and Machine Operators</i>	1,129,693	8.7%	19%
<i>Labourers in Mining, Construction, Manufacturing and Transport</i>	1,115,407	8.6%	28%
<i>Drivers and Mobile Plant Operators</i>	902,203	6.9%	35%
<i>Building and Related Trades Workers (excluding Electricians)</i>	655,980	5.1%	40%
<i>Metal, Machinery and Related Trades Workers</i>	626,847	4.8%	45%
<i>Personal Service Workers</i>	608,915	4.7%	49%

<i>Business and Administration Associate Professionals</i>	592,133	4.6%	54%
<i>Cleaners and Helpers</i>	560,326	4.3%	58%
<i>Assemblers</i>	551,055	4.2%	62%
<i>Agricultural, Forestry and Fishery Labourers</i>	502,725	3.9%	66%
<i>Food Processing, Woodworking, Garment and Other Craft and Related Trades Workers</i>	403,614	3.1%	69%
<i>Numerical and Material Recording Clerks</i>	391,874	3.0%	72%
<i>Protective Services Workers</i>	320,531	2.5%	75%
<i>General and Keyboard Clerks</i>	316,439	2.4%	77%
<i>Refuse Workers and Other Elementary Workers</i>	312,740	2.4%	80%
<i>Market-oriented Skilled Agricultural Workers</i>	291,250	2.2%	82%
<i>Electrical and Electronics Trades Workers</i>	220,430	1.7%	84%
<i>Science and Engineering Associate Professionals</i>	218,667	1.7%	85%
<i>Business and Administration Professionals</i>	203,051	1.6%	87%
<i>Science and Engineering Professionals</i>	190,430	1.5%	88%
<i>Administrative and Commercial Managers</i>	176,610	1.4%	90%
<i>Customer Services Clerks</i>	172,015	1.3%	91%
<i>Teaching Professionals</i>	133,439	1.0%	92%
<i>Handicraft and Printing Workers</i>	131,380	1.0%	93%
<i>Production and Specialized Services Managers</i>	115,810	0.9%	94%
<i>Food Preparation Assistants</i>	100,369	0.8%	95%
<i>Other Clerical Support Workers</i>	90,301	0.7%	95%
<i>Health Associate Professionals</i>	74,119	0.6%	96%
<i>Hospitality, Retail and Other Services Managers</i>	71,928	0.6%	97%
<i>Legal, Social and Cultural Professionals</i>	70,870	0.5%	97%
<i>Personal Care Workers</i>	69,892	0.5%	98%
<i>Information and Communications Technicians</i>	62,960	0.5%	98%
<i>Information and Communications Technology Professionals</i>	62,102	0.5%	99%
<i>Health Professionals</i>	54,943	0.4%	99%
<i>Market-Oriented Skilled Forestry, Fishery and Hunting Workers</i>	43,981	0.3%	99%

<i>Legal, Social, Cultural and Related Associate Professionals</i>	37,635	0.3%	100%
<i>Other</i>	18,567	0.1%	100%
<i>Chief Executives, Senior Officials and Legislators</i>	13,198	0.1%	100%
<i>Street and Related Sales and Service Workers</i>	7,952	0.1%	100%
<i>Subsistence Farmers, Fishers, Hunters and Gatherers</i>	276	0.0%	100%

ตารางที่ A.3: โครงสร้างอาชีพเริ่มต้นแรงงานไทย (นับเฉพาะแรงงานลูกจ้างที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี)

Occupation - Young Employees	count	%	c%
<i>Sales Workers</i>	325,377	16.2%	16.2%
<i>Labourers in Mining, Construction, Manufacturing and Transport</i>	250,784	12.5%	28.7%
<i>Stationary Plant and Machine Operators</i>	180,074	9.0%	37.7%
<i>Personal Service Workers</i>	149,436	7.4%	45.1%
<i>Metal, Machinery and Related Trades Workers</i>	103,700	5.2%	50.3%
<i>Building and Related Trades Workers (excluding Electricians)</i>	97,902	4.9%	55.1%
<i>Agricultural, Forestry and Fishery Labourers</i>	87,562	4.4%	59.5%
<i>Drivers and Mobile Plant Operators</i>	87,422	4.4%	63.8%
<i>Assemblers</i>	85,796	4.3%	68.1%
<i>Food Processing, Woodworking, Garment and Other Craft and Related Trades Workers</i>	80,112	4.0%	72.1%
<i>Numerical and Material Recording Clerks</i>	66,234	3.3%	75.4%
<i>Refuse Workers and Other Elementary Workers</i>	57,618	2.9%	78.3%
<i>Market-oriented Skilled Agricultural Workers</i>	56,719	2.8%	81.1%
<i>Business and Administration Associate Professionals</i>	51,759	2.6%	83.7%
<i>Cleaners and Helpers</i>	44,939	2.2%	85.9%
<i>General and Keyboard Clerks</i>	44,837	2.2%	88.2%
<i>Electrical and Electronics Trades Workers</i>	32,315	1.6%	89.8%
<i>Protective Services Workers</i>	24,466	1.2%	91.0%
<i>Food Preparation Assistants</i>	19,367	1.0%	91.9%
<i>Science and Engineering Professionals</i>	18,300	0.9%	92.9%
<i>Handicraft and Printing Workers</i>	16,624	0.8%	93.7%

<i>Legal, Social and Cultural Professionals</i>	16,432	0.8%	94.5%
<i>Health Associate Professionals</i>	14,143	0.7%	95.2%
<i>Business and Administration Professionals</i>	10,887	0.5%	95.7%
<i>Information and Communications Technology Professionals</i>	9,917	0.5%	96.2%
<i>Market-Oriented Skilled Forestry, Fishery and Hunting Workers</i>	9,800	0.5%	96.7%
<i>Science and Engineering Associate Professionals</i>	9,514	0.5%	97.2%
<i>Other Clerical Support Workers</i>	9,204	0.5%	97.7%
<i>Customer Services Clerks</i>	9,001	0.4%	98.1%
<i>Teaching Professionals</i>	8,309	0.4%	98.5%
<i>Personal Care Workers</i>	7,861	0.4%	98.9%
<i>Legal, Social, Cultural and Related Associate Professionals</i>	6,720	0.3%	99.2%
<i>Street and Related Sales and Service Workers</i>	3,702	0.2%	99.4%
<i>Hospitality, Retail and Other Services Managers</i>	3,195	0.2%	99.6%
<i>Information and Communications Technicians</i>	3,174	0.2%	99.7%
<i>Administrative and Commercial Managers</i>	2,445	0.1%	99.9%
<i>Production and Specialized Services Managers</i>	2,357	0.1%	100.0%
<i>Health Professionals</i>	235	0.0%	100.0%

ตารางที่ A.4: จำนวนตำแหน่งงานที่เปิดรับ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ	จำนวนที่เปิดรับ
Accounting	22,336
Administration and Administrative Support	1,612
Administrative Support	62,547
Administrative Support; Information Support and Services	25
Agribusiness Systems	817
Animal Systems	816
Banking Services	5,955
Banking Services; Consumer Services	2,842
Biotechnology Research and Development	84
Biotechnology Research and Development; Engineering and Technology	1,414

Business Finance	12,009
Business Information Management	2,875
Construction	10,375
Construction; Transportation Operations	32
Consumer Services	867
Correction Services	1,159
Counseling & Mental Health Services	1,581
Design/Pre-Construction	21,013
Diagnostic Services	1,017
Early Childhood Development & Services	183
Emergency and Fire Management Services	576
Engineering and Technology	51,920
Environmental Service Systems	2,119
Facility and Mobile Equipment Maintenance	2,998
Family & Community Services	3,318
Food Products and Processing Systems	1,695
General Management	22,245
General Management; Operations Management; Information Support and Services	3,030
Governance	1,644
Health Informatics	815
Human Resources Management	22,121
Information Support and Services	53,133
Information Support and Services; Programming and Software Development	4,679
Information Support and Services; Web and Digital Communications	5,893
Insurance	2,937
Journalism and Broadcasting	7,290
Journalism and Broadcasting; Administrative Support	10
Law Enforcement Services	1,035
Legal Services	5,589

Lodging	8,195
Logistics Planning and Management Services	7,503
Maintenance, Installation & Repair	11,987
Maintenance/Operations	2,419
Manufacturing Production Process Development	11,674
Marketing Communications	3,102
Marketing Management	45,874
Marketing Research	4,622
Merchandising	3,844
National Security	2,145
National Security; Manufacturing Production Process Development	2,057
Natural Resources Systems	1,773
Natural Resources Systems; Science and Mathematics	32
Network Systems	12,308
Network Systems; Information Support and Services	1,355
Operations Management	34,620
Performing Arts	4,432
Performing Arts; Journalism and Broadcasting	18
Personal Care Services	4,445
Personal Care Services; Transportation Operations	298
Planning	194
Planning; Science and Mathematics	390
Plant Systems	2,196
Power, Structural & Technical Systems	275
Printing Technology	829
Production	15,624
Professional Sales	71,978
Professional Support Services	2,408
Programming and Software Development	24,866
Public Management and Administration	1,038

Quality Assurance	3,655
Recreation, Amusements & Attractions	1,682
Regulation	4,750
Restaurants and Food/Beverage Services	20,602
Revenue and Taxation	1,913
Sales and Service	1,721
Science and Mathematics	13,714
Securities & Investments	4,872
Securities & Investments; Business Finance	5,864
Securities & Investments; Professional Sales	4,278
Security & Protective Services	3,406
Support Services	1,396
Teaching/Training	12,014
Telecommunications	228
Therapeutic Services	9,043
Therapeutic Services; Diagnostic Services	133
Therapeutic Services; Health Informatics	274
Transportation Operations	5,092
Transportation Systems/Infrastructure Planning, Management and Regulation	1,455
Travel & Tourism	2,290
Visual Arts	12,965
Web and Digital Communications	8,375
รวม	744,829

เอกสารอ้างอิง

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2559). การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2567). การพัฒนาการศึกษาและกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ของประเทศไทย. สนับสนุนโดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

มูลนิธิเอสซีจี (SCG FOUNDATION)
เลขที่ 1 อาคาร 1 ชั้น 1 ถนนปิ่นชืเมนต์ไทย
บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800
โทรศัพท์: 02-586-5506
เว็บไซต์: www.scgfoundation.org

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)
565 ซอยรามคำแหง 39 (เทพลีลา)
เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
โทรศัพท์: 02-718-5460
โทรสาร: 02-718-5461-2
เว็บไซต์: www.tdri.or.th